

Ο ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ ΑΝΑΓΓΕΛΛΕΙ ΤΗΝ ΤΥΧΗ ΤΩΝ ΤΡΩΑΔΩΝ

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Ο Ταλθύβιος, κήρυκας των Αχαιών, φτάνει για να ανακοινώσει την κατανομή των αιχμάλωτων Τρωαδιτισσών σε συγκεκριμένους Έλληνες ως λαφύρων πολέμου. Η Εκάβη εναγωνίως ζητά να μάθει την τύχη που θα έχουν οι κόρες της Κασσάνδρα και Πολυξένη, η νύφη της Ανδρομάχη, καθώς και η ίδια. Οι απαντήσεις του Ταλθύβιου μεγαλώνουν τα βάσανα της Εκάβης: η Κασσάνδρα θα δοθεί ως παλλακίδα στον Αγαμέμνονα, η Πολυξένη θα «υπηρετεί» τον τάφο του Αχιλλέα, η Ανδρομάχη θα παραδοθεί στον Νεοπόλεμο και η ίδια στον Οδυσσέα. Οι αντιδράσεις της Εκάβης είναι έντονες, ειδικά στο άκουσμα του δικού της κλήρου. Τέλος, ο Χορός περιμένει μάταια μια απάντηση για τη δική του τύχη.

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στη Διδακτική Ενότητα 5, ο διάλογος Ταλθύβιου-Εκάβης, τουλάχιστον στις αρχαίες παραστάσεις, διαμεμβεται με τον πρώτο να απαγγέλλει σε διαλογικά μέτρα (ιαμβικό τρίμετρο) και τη δεύτερη να απαντά σε λυρικά μέτρα, δηλαδή τραγουδώντας. Εκφράζεται έτσι η συναισθηματική ένταση της βασίλισσας.

στ. 261. «Της Φθίας τάχα; Μήπως του Κάδμου η Θήβα;»: η Φθία ήταν η πατρίδα του Αχιλλέα στη Θεσσαλία, ενώ η Θήβα ήταν μία από τις πόλεις που ίδρυσε ο Κάδμος.

στ. 271. «Όχι για σκλάβο. Παράνομη ερωμένη του τη θέλει ο βασιλιάς»: η Κασσάνδρα λόγω της αριστοκρατικής καταγωγής της δεν υπόκειται σε κλήρωση, αλλά επιλέγεται ως παλλακίδα από τον ίδιο τον Αγαμέμνονα. Στην αρχαία Αθήνα, αυτές οι γυναίκες διέφεραν από τις εταίρες, διότι είχαν κοινωνική θέση, δεν κατηγορούνταν για μοιχεία και μπορούσαν να μείνουν στο ίδιο σπίτι με τον άντρα που τις επέλεξε και την ήδη υπάρχουσα οικογένειά του. Ακόμη, μπορούσαν να αποκτήσουν ελεύθερα παιδιά μαζί του. Όπως ήταν φυσικό, τις περισσότερες φορές δημιουργούνταν προβλήματα στον βασικό οικογενειακό ιστό.

στ. 275/7. «Πέταξ' τα, θυγατέρα μου,/τα ιερά κλειδιά,/και τα σεπτά στεφάνια πέταξέ τα»: η Κασσάνδρα είχε πλεγμένη στα μαλλιά της μία μάλλινη κορδέλα σαν

στεφάνι, στοιχείο που την έφερε σε επαφή με το θείο, και κρατούσε ένα κλαδί δάφνης, σύμβολο της αφιέρωσής της στον Απόλλωνα. Τα ιερά κλειδιά που αναφέρει η Εκάβη, παραπέμπουν στα κλειδιά του ναού του Απόλλωνα, που η Κασσάνδρα κρατούσε ως ιερεία του. Η προτροπή να πετάξει από πάνω της την ιερή ενδυμασία, καθρεφτίζει την οργή της Εκάβης για την ατιμωτική απόφαση του Αγαμέμνονα να επιλέξει την Κασσάνδρα ως ερωμένη του.

στ. 272-3. Ο Απόλλωνας, όπως ήδη γνωρίζουμε, χάρισε στην Κασσάνδρα μια ζωή παρθενίας και το χάρισμα της προφητείας. Η απόφαση του Αγαμέμνονα να επιλέξει ως ερωμένη του μια ιερή άγαμη παρθένα αποτελεί, πέρα από ατίμωση της γυναικείας φύσης της, και μια ιερόσυλη πράξη, που εύλογα κάνει την Εκάβη να αντιδράσει. Παρά τις προτροπές του Ταλθύβιου, δεν μπορεί να αντιμετωπίσει αυτή την άνομη ένωση ως τύχη για την κόρη της.

στ. 274. «**Ερωτας για την ένθεη κόρη λάβωσε τον άνακτα**»: η αναφορά του Ταλθύβιου στον έρωτα ως αιτία της πράξης του Αγαμέμνονα είναι μια απόπειρα του κήρυκα να δικαιολογήσει την ασεβή πράξη του εντολοδόχου του.

στ. 279-288. Η Πολυξένη, η νεότερη κόρη της Εκάβης, θυσιάστηκε στον τάφο του Αχιλλέα. Το κοινό γνωρίζει τον θάνατό της ήδη από τον Ποσειδώνα στον Πρόλογο (στ. 40-1), όμως η Εκάβη το αγνοεί. Εδώ, ο Ταλθύβιος της απαντά αιγιματικά για την τύχη της κόρης της, αποκρύπτοντας τη σκληρή αλήθεια.

στ. 289-291. Ο Ταλθύβιος μιλά για τη μοίρα της Πολυξένης και της Ανδρομάχης με *ευφημισμούς* (= λόγια που εξωραϊζουν την κατάσταση) και *αμφισημίες* (= λόγια αιγιματικά που μπορούν να ερμηνευτούν με δύο τρόπους). Αυτό επιτρέπει στην Εκάβη να ικανοποιηθεί ενδόμυχα και προσωρινά, χωρίς να κάνει περαιτέρω ερωτήσεις. Έτσι υπηρετείται και η τακτική του Ευριπίδη να αποκαλύπτει σταδιακά τις πληροφορίες (η Εκάβη θα μάθει την αλήθεια για την Ανδρομάχη και την Πολυξένη στο Β΄ Επεισόδιο). Με τον τρόπο αυτό, παρατείνεται η αγωνία των θεατών και κορυφώνεται η ένταση, όταν τελικά αποκαλυφτεί η αλήθεια. Ταυτόχρονα, είναι μία πρώτη ένδειξη ενσυναίσθησης του Έλληνα κήρυκα προς την Τρωαδίτισσα βασίλισσα.

στ. 297-308. «**Αχ χτύπα το κεφάλι σου...πέφτει στην κεφαλή μου**»: Η αντίδραση της Εκάβης αποτελεί ένα ξέσπασμα μίσους κατά του Οδυσσέα. Ο ευφυής, πολυμήχανος, *φιλέταιρος*¹ ήρωας της Οδύσσειας του Ομήρου δίνει τη θέση του σ' έναν πανούργο, αδίστακτο, αφερέγγυο άνθρωπο στις τραγωδίες του Ευριπίδη. Για παράδειγμα, στο έργο *Παλαμήδης*, που ανήκει στην ίδια τετραλογία με τις *Τρωάδες*, ο Οδυσσέας είχε τον ίδιο αρνητικό ρόλο, αφού από φθόνο προς τον Παλαμήδη τον κατηγορήσει ψευδώς για προδοτική αλληλογραφία με τον Πρίαμο. Στην παρούσα τραγωδία, είναι αυτός που θα προτείνει στους Έλληνες να σκοτώσουν ένα νήπιο, τον μοναδικό επιζώντα εγγονό της Εκάβης, τον Αστυάνακτα.

1. Φιλέταιρος: που αγαπά και φροντίζει τους συντρόφους του.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΟΣ

Η ΔΕ5 αποτελεί την αρχή του Α΄ Επεισοδίου. Η ενότητα **συστήνει στους θεατές το πρόσωπο του κήρυκα Ταλθύβιου**, ο οποίος θα επιτελέσει σημαντικό ρόλο στη συνέχεια. Είναι ένα από τα δύο αντρικά ομιλούντα πρόσωπα του έργου² και διάμεσος μεταξύ των νικητών αντρών Αχαιών και των ηττημένων αιχμάλωτων γυναικών της Τροίας.

Σε ένα έργο, στο οποίο όλα τα πρόσωπα, εκτός από την Εκάβη, εμφανίζονται μόνο μια φορά και δεν ξαναεμφανίζονται, **ο Ταλθύβιος με τις επαναλαμβανόμενες εισόδους του στη σκηνή (εμφανίζεται σε κάθε Επεισόδιο και στην Έξοδο), προσδίδει ενότητα στο έργο και διαμορφώνει τη δομή του**. Κάθε του είσοδος σηματοδοτεί ένα καινούριο μήνυμα από τους αρχηγούς των Αχαιών προς τις γυναίκες και μια καινούρια εξέλιξη στο δράμα.

Έτσι και στην παρούσα ενότητα **συνοψίζει την τύχη τριών βασικών γυναικείων προσώπων**: της Κασσάνδρας, της Ανδρομάχης και της Εκάβης, ενώ μιλά με ασάφεια και αιγιματικό τρόπο για την Πολυξένη. Οι θεατές, λοιπόν, προετοιμάζονται για την είσοδο στη σκηνή των δύο νεαρών γυναικών (Κασσάνδρας, Ανδρομάχης) και αγωνιούν για το πότε θα μάθει η Εκάβη την αλήθεια για την Πολυξένη.

Ταυτόχρονα, στην ενότητα αρχίζει και διαγράφεται **το ήθος του Ταλθύβιου**, ενδιαφέρον και αιγιματικό, καθώς ο κήρυκας των Αχαιών προσπαθεί να ισορροπήσει ανάμεσα στην υπακοή και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των νικητών ηγεμόνων και στη συμπόνια του για τις αιχμάλωτες γυναίκες. Η περιέργεια των θεατών διεγείρεται και αναμένουν την εξέλιξη του συγκεκριμένου προσώπου.

ΤΟ ΗΘΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Ο **Ταλθύβιος** είναι ο βασικός εκπρόσωπος των Ελλήνων, ο κήρυκας των Αχαιών, ένας υπηρέτης που, μεταφέροντας τις διαταγές τους, εξυπηρετεί την εξέλιξη της δράσης. Οι απόψεις όμως δίστανται όσον αφορά τη στάση και τη συμπεριφορά του. Πρόκειται για ένα απλό φερέφωνο των Ελλήνων που άπονα και δίχως ίχνος συναισθήματος εκτελεί διαταγές ή μήπως για έναν υπηρέτη που εκτελεί, βέβαια, καθήκοντα αλλά με έναν δικό του πιο ανθρώπινο τρόπο; Οι μελετητές σίγουρα συμφωνούν σχετικά με τη δέσμευση του Ταλθύβιου στα συμφέροντα των Ελλήνων αρχηγών και την υπακοή που δείχνει. Η στάση του, ωστόσο, ως προς τον τρόπο μεταφοράς των εντολών αντισταθμίζει τη βαρβαρότητα των υπόλοιπων Ελλήνων.

Στη συγκεκριμένη ενότητα, ο Ταλθύβιος στην πρώτη του συνάντηση με την Εκάβη είναι **φιλικός** και της απευθύνεται με οικειότητα, λόγω των επανειλημμένων συναντήσεών τους κατά τη διάρκεια του πολέμου (στ. 254-6). Από την άλλη πλευρά, στη

2. Το άλλο είναι ο Μενέλαος.

στιχομυθία μαζί της, **οι απαντήσεις του** είναι σύντομες (μονόστιχες), και **μοιάζουν ψυχρές και τυπικές**. Σε γενικές γραμμές φαίνεται να αδυνατεί να κατανοήσει τις αντιδράσεις και τον θρήνο της Εκάβης και να δείξει συμπόνια ενώ, τέλος, αφήνει αναπάντητο το ερώτημα των γυναικών του Χορού για τη δική τους τύχη.

Ωστόσο, παρά τις σύντομες και ψυχρές του απαντήσεις, η αξιοσημείωτη έμφαση στη μακροχρόνια γνωριμία με την Εκάβη και ο αμφίσημος τρόπος που απαντά, για να μη μάθει ακόμη εκείνη τον θάνατο της κόρης της, δείχνουν ότι **φέρεται στην Εκάβη με προσοχή και φροντίδα** και προσπαθεί με κάποιο τρόπο να κατευνάσει τις ανησυχίες της. Αυτή η συμπεριφορά του Ταλθύβιου βασίζεται πιθανόν στη **συμπάθεια που έτρεφε για τη βασίλισσα** ή στη **διπλωματία και οξυδέρκεια** που απαιτούνταν από πλευράς του για την ανακοίνωση δυσάρεστων νέων.

Η **Εκάβη** στη συγκεκριμένη ενότητα βρίσκεται σε **έντονη συναισθηματική φόρτιση**, καθώς περιμένει με αγωνία να πληροφορηθεί την τύχη των παιδιών της και τη δική της. Η αγωνία της εκφράζεται μέσω των συνεχόμενων ερωτήσεων που κάνει στον Ταλθύβιο. Ωστόσο, παρά την ταραχή που νιώθει, η Εκάβη για ακόμη μία φορά βρίσκει την ψυχραιμία και, παραμερίζοντας κάθε εγωισμό, βάζει πάνω από όλα το **ενδιαφέρον για τα παιδιά της**. Γι' αυτό πρώτα ζητά να μάθει για την Κασσάνδρα (για την οποία αγωνιά ήδη απ' την προηγούμενη ενότητα), έπειτα για την άλλη της κόρη, την Πολυξένη, και τη νύφη της Ανδρομάχη και τελευταία για την ίδια. Η **μητρική αγάπη**, η **θρησκευτικότητα** και το **αίσθημα δικαίου** την οδηγούν σε έντονες αντιδράσεις, κυρίως για την ασεβή πράξη στο πρόσωπο της Κασσάνδρας. Ωστόσο, λόγω της δεινής της θέσης και της επιβαρυσμένης ψυχολογικής της κατάστασης, δείχνει να ικανοποιείται εν μέρει από τις απαντήσεις του Ταλθύβιου. Στο άκουσμα όμως του δικού της κλήρου, μην μπορώντας να συγκρατήσει τα έντονα συναισθήματά της, ξεσπά με **θυμό και παράπονο** κατά του Οδυσσέα και της «μαύρης» τύχης της.

ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ-ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ (ενδεικτική)

- **Ερωτήσεις** (στ. 260-1, «Πες μου, ποια πόλη ... η Θήβα;», στ. 263-4 «Σε ποιον έλαχε ... τις Τρωαδίτισσες;»). Οι αλλεπάλληλες ερωτήσεις της Εκάβης για τους πιθανούς διαφορετικούς προορισμούς, όπου θα σταλούν η ίδια και οι υπόλοιπες γυναίκες, τονίζουν την αγωνία και το άγχος της.
- **Αντίθεση** (στ. 268, «Κι όχι με κλήρο, μα σαν δώρο»), με την οποία ο Ταλθύβιος θέλει να τονίσει την αξία της Κασσάνδρας, αφού την επέλεξε ο Αγαμέμνωνας ως δώρο, και να απαλύνει έτσι τον πόνο της Εκάβης.
- **Περιγραφικό επίθετο** (στ. 272, «ο χρυσόμαλλος Απόλλωνας»), χαρακτηριστικό επίθετο για τον θεό Απόλλωνα.
- **Σχήμα κύκλου και Επανάληψη** (στ. 275-7, «Πέταξ' τα, θυγατέρα μου, τα ιερά

κλειδιά,/και τα σεπτά στεφάνια πέταξέ τα»), και τα δύο σχήματα λόγου συμβάλλουν ώστε να αποδοθεί όσο καλύτερα γίνεται η ταραχή και ο θυμός που νιώθει η Εκάβη για την ασέβεια που υπέστη η κόρη της. Ταυτόχρονα, η αποστροφή/απεύθυνση στην απύσχα Κασσάνδρα κορυφώνει τη δραματική ένταση.

- **Σχήμα κατ' ευφημισμόν και Τραγική ειρωνεία** (στ. 282, «Να υπηρετεί τον τάφο του Αχιλλέα», στ. 288, «Μ' όσα τής έτυχαν, λυτρώθηκε απ' τα βάσανα»), ο Ταλθύβιος με αυτές τις διαφορούμενες εξωραϊσμένες απαντήσεις αποκρύπτει προσωρινά την αλήθεια ότι η Πολυξένη θανατώθηκε στον τάφο του Αχιλλέα, κατευνάζοντας τις ανησυχίες της Εκάβης. Ταυτόχρονα, οι φράσεις αποτελούν τραγική ειρωνεία για τους θεατές που γνωρίζουν τη θυσία της Πολυξένης ήδη απ' τον Πρόλογο και τις ερμηνεύουν σωστά.
- **Παρομοίωση** (στ. 294-5, «που δεν μπορώ δίχως ραβδί/να με κρατάει σαν τρίτο πόδι μου;»), η Εκάβη παρομοιάζει το ραβδί που τη βοηθά να στέκεται όρθια με τρίτο πόδι για να τονίσει την τραγική της κατάσταση, που, παρά την προχωρημένη ηλικία και τις σωματικές δυσκολίες της, δεν απαλλάσσεται από τον κλήρο της δουλείας.
- **Μεταφορές και αντίθεση** (στ. 303-4, «όπου η αγάπη... σπέρνει»), με τις οποίες τονίζονται η μοχθηρία και η δολιότητα του Οδυσσέα.
- Το **β' ενικό** ρηματικό πρόσωπο (στ. 297-9, «Αχ χτύπα το κεφάλι σου ... δόθηκες»), με το οποίο η Εκάβη απευθύνεται στον εαυτό της και τον προτρέπει σε εκδηλώσεις απόγνωσης και θρήνου, δείχνει την απελπισία που την κυριεύει στο άκουσμα του νέου της αφέντη. Το ίδιο και το β' πληθυντικό πρόσωπο, με το οποίο απευθύνεται στις γυναίκες του Χορού (στ. 305-6, «Κλάψτε με... την έρμη»).

ΣΚΗΝΟΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Ταλθύβιος εισέρχεται στην ορχήστρα από την Πάροδο, η οποία οδηγεί στο στρατόπεδο των Αχαιών (βλ. ερώτηση «Από το κείμενο στην παράσταση», στην οικεία ΔΕ 5). Κρατά το ραβδί του κήρυκα (κηρύκειον), γι' αυτό και αναγνωρίζεται αμέσως από την Κορυφαία του Χορού, όπως είδαμε στην προηγούμενη ενότητα. Ακόμη, υποθέτουμε ότι συνοδεύεται από υπηρέτες. Στέκεται κοντά στην Εκάβη, με την οποία διαλέγεται σε ήρεμο και αποφασιστικό τόνο ο ίδιος, δίνοντας σύντομες και κοφτές απαντήσεις, χωρίς να υψώνει τη φωνή του ή να κάνει ιδιαίτερες χειρονομίες και κινήσεις. Η παρουσία του αποπνέει δύναμη.

Απ' την άλλη πλευρά, η Εκάβη ρωτάει τον κήρυκα με μεγάλη αγωνία και αντιδρά με ένταση στις απαντήσεις του, συναισθήματα τα οποία αντανakλώνται και στις κινήσεις της. Έτσι, κατά τη διάρκεια της στιχομυθίας τους και με την ανακοίνωση κάθε νέας πληροφορίας, η βασίλισσα της Τροίας φωνάζει και οδύρεται, και μπορούμε να την φανταστούμε να χειρονομεί. Ειδικά στο άκουσμα του δικού της κλήρου, χτυπά

το κεφάλι της και σύρει τα νύχια της στα μάγουλά της ως ένδειξη πένθους (στ. 297-8). Η παρουσία της αποπνέει ανησυχία και απελπισία.

ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΙΔΕΕΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- Οι διακρίσεις υφίστανται ακόμη και στη δυστυχία: άλλες από τις αιχμάλωτες γυναίκες διανέμονται με κλήρο (στ. 281-2, 293-6), ενώ άλλες επιλέγονται ειδικά από τους κυρίους τους ως δώρα (στ. 268, 291). Διάκριση υφίσταται και στην προτεραιότητα ανακοίνωσης των νέων. Οι επώνυμες Τρωαδίτισσες προηγούνται των ανώνυμων γυναικών (στ. 309-310).
- Η μητρική αγάπη είναι πάνω από την αγάπη του εαυτού και από κάθε εγωισμό. Η Εκάβη ζητά να μάθει την τύχη των παιδιών της και τελευταία τη δική της (στ. 266-295).
- Η αλαζονεία των επιφανών ανδρών και των νικητών του πολέμου οδηγεί κάποτε στην ιεροσυλία και την καταπάτηση των θεικών αποφάσεων. Εδώ, ο Αγαμέμνονας επιλέγει για ερωμένη του μια άγαμη παρθένα, αφιερωμένη στον θεό Απόλλωνα (στ. 268-277).
- Οι αιχμάλωτες γυναίκες δεν έχουν καμία δύναμη (π.χ. να διαφωνήσουν με την κατανομή του κλήρου ή να ασκήσουν κάποιον έλεγχο σ' αυτήν).
- Ο θάνατος μερικές φορές αποτελεί λύτρωση και είναι προτιμότερος απ' τη ζωή. Η άποψη αυτή προς το παρόν διαφαίνεται μόνο στην αιγιματική απάντηση του Ταλθύβιου για την Πολυξένη (στ. 288).

ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ... (σελ. 48)

1. **Πώς αντιμετωπίζουν από τη μια ο Ταλθύβιος και από την άλλη η Εκάβη την τύχη της Κασσάνδρας στους στ. 266-278; Σχολιάστε την οπτική τους σε συνάρτηση με το τι εκπροσωπούν στο έργο.**

Η Εκάβη αντιδρά με φρίκη και οργή, όταν ακούει ότι η εκλεκτή του Απόλλωνα, στην οποία ο θεός χάρισε το δώρο της παρθενίας, θα γίνει με τη βία ερωμένη του Αγαμέμνονα. Ως εκπρόσωπος των αδύναμων αιχμάλωτων γυναικών στο έργο, ως γυναίκα, και μάλιστα θρησκευόμενη, και ως μάνα, δεν μπορεί παρά να επαναστατεί ψυχικά για αυτή την προσβολή προς μιαν άλλη γυναίκα, ιέρεια και κόρη της. Η αντίδρασή της, βέβαια, μένει χωρίς αποτέλεσμα.

Από την άλλη, ο Ταλθύβιος, εκπρόσωπος των νικητών –και γι' αυτό ισχυρών– αντρών αντιμετωπίζει την προτίμηση του Αγαμέμνονα προς την Κασσάνδρα (τον βιασμό της ουσιαστικά) όχι ως προσβολή για τη γυναικεία και ιερή της φύση αλλά ως αποτέλεσμα του έρωτα και ως τιμητική επιλογή από έναν βασιλιά. Δικαιολογεί, λοιπόν, τον αρχηγό του στρατού και μοιάζει έκπληκτος με την αντίδραση της Εκάβης.

Οι παραπάνω αντιδράσεις αντικατοπτρίζουν τη διαφορά ανάμεσα στην πατριарχική οπτική και την οπτική των αδύναμων γυναικών, που δεν μπορούν να προστατεύσουν ούτε την αξιοπρέπειά τους από την αυθαιρεσία των ισχυρών αντρών.

2. Σε ποια σημεία του λόγου του νομίζετε ότι ο Ταλθύβιος προσπαθεί να απαλύνει τη σκληρότητα των ειδήσεων και των εντολών που έχει να μεταβιβάσει στην Εκάβη;

Από την αρχή ο Ταλθύβιος, με την αυτοσυστάσή του, προσπαθεί να δημιουργήσει κλίμα οικειότητας προς τη βασίλισσα της Τροίας, θυμίζοντάς της την παλιά τους γνωριμία (στ. 254-6). Στη συνέχεια, παρουσιάζει ως «δώρο», δηλαδή κάτι τιμητικό για τις γυναίκες, την απόδοση της Κασσάνδρας και της Ανδρομάχης στον Αγαμέμνονα και τον Νεοπτόλεμο αντίστοιχα (στ. 268, 291). Αποδίδει, μάλιστα, τη στάση του Αγαμέμνονα προς την Κασσάνδρα στον έρωτά του για αυτήν, δηλαδή και πάλι σε κάτι τιμητικό για τη γυναίκα (στ. 274, 278). Στην άποψη αυτή, εκτός από την πατριарχική αντίληψη για το δικαίωμα του άντρα και μάλιστα του βασιλιά να διαλέγει χωρίς ηθικούς φραγμούς τις γυναίκες που προτιμά, υποκρύπτεται και μια προσπάθεια του Ταλθύβιου να παρηγορήσει την Εκάβη. Η μεγαλύτερη όμως ένδειξη της συμπόνιας του προς την Εκάβη και της προσπάθειάς του να απαλύνει τη σκληρότητα των ειδήσεών του είναι η **απόκρυψη του φόνου της Πολυξένης** πάνω στον τάφο του Αχιλλέα. Με διφορούμενες φράσεις, λοιπόν, αποφεύγει να πει τη σκληρή αλήθεια και παρουσιάζει την κατάσταση της Πολυξένης ως λύτρωση (στ. 282, 286, 288).

3. α) Ποια είναι η δεύτερη ύβρις σε βάρος της Κασσάνδρας που προαναγγέλλεται στη διδακτική ενότητα 5 και τι φαντάζεστε ότι περιμένουν οι θεατές για αυτόν που τη διαπράττει;

Στο έργο δεν διευκρινίζεται αν ο Αίαντας βίασε την Κασσάνδρα, αλλά η μητέρα της, η Εκάβη, μιλά για «της παρθενίας τη ζωή», που της δώρισε ο Απόλλωνας. Ο Αγαμέμνονας, λοιπόν, πρόκειται να βιάσει μian ιέρεια, μια παρθένα του Απόλλωνα, δείχνοντας ασέβεια προς τον ίδιο τον θεό. Οι θεατές, έχοντας επίγνωση της ιεροσυλίας, περιμένουν τη «νέμεση», τη θεϊκή τιμωρία του υβριστή Αγαμέμνονα, κάτι που γνωρίζουν ότι θα πραγματοποιηθεί με τη δολοφονία του από τη γυναίκα του Κλυταιμνήστρα και τον εραστή της Αίγισθο, όταν ο Αγαμέμνονας επιστρέψει στην πατρίδα.

β) Λαμβάνοντας υπόψη σας ότι για τους αρχαίους Έλληνες η λατρεία των θεών ήταν κεντρικό κομμάτι [...] την επίδραση που έχει ο πόλεμος στα ήθη των ανθρώπων;

Η ασεβής συμπεριφορά του Αγαμέμνονα, όπως νωρίτερα του Αίαντα και

άλλων νικητών, δείχνει ότι ο πόλεμος αποχαλινώνει τα ήθη. Οι άνθρωποι, και ειδικά οι νικητές, τυφλωμένοι από τον φανατισμό, το μίσος για τους εχθρούς και την αίσθηση παντοδυναμίας που δίνει η νίκη, χάνουν τον σεβασμό προς τους θεούς και τελικά την ανθρωπιά, το μέτρο και την αίσθηση του ηθικά ορθού, που συνδέονται με την ευσέβεια. Έτσι, καταλήγουν να παραβιάζουν άγραφους, θειικούς νόμους και να διαπράττουν εγκλήματα που δεν θα διέπρατταν σε συνθήκες ειρήνης και ευνομίας.

4. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο ποιητής προτίμησε τη μορφή των ερωταποκρίσεων στην αγγελική ρήση του Ταλθύβιου αντί για τον συνεχή λόγο;

Με τη μορφή των ερωταποκρίσεων οι πληροφορίες τις οποίες πρέπει να μεταφέρει ο κήρυκας Ταλθύβιος και να ακούσουν τα πρόσωπα του έργου και οι θεατές παρουσιάζονται σταδιακά, μετά από εναγώνιες ερωτήσεις της Εκάβης και με τη μεσολάβηση των άμεσων αντιδράσεών της σε κάθε απάντηση. Έτσι, γίνεται φανερό η αγωνία της Εκάβης να μάθει την τύχη των θυγατέρων της και τη δική της και τα συναισθήματά της για κάθε πληροφορία. Εξάλλου, ο έντονος διάλογος (σε μεγάλο βαθμό με στιχομυθία ή διστιχομυθία) κρατά αμείωτο το ενδιαφέρον των θεατών, οι οποίοι προσέχουν όχι μόνο τις πληροφορίες του Ταλθύβιου αλλά και τις αντιδράσεις της Εκάβης.

5. Μιλώντας αινιγματικά για την τύχη της Πολυξένης ο Ταλθύβιος παρουσιάζει τον θάνατο ως λύτρωση [...] αντικρούστε αυτή την απαισιόδοξη άποψη σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Κάποιες φορές η ζωή των ανθρώπων γίνεται τόσο αφόρητη, είτε εξαιτίας εξωτερικών συνθηκών –για παράδειγμα ενός πολέμου ή μιας φυσικής καταστροφής– είτε εξαιτίας προσωπικών προβλημάτων, π.χ. προβλημάτων υγείας, που ο θάνατος μοιάζει με λύτρωση, μοιάζει προτιμότερος από τη ζωή. Ωστόσο, αν το καλοσκεφτεί κανείς, διαπιστώνει ότι η σύγκριση γίνεται ανάμεσα σε ανόμιες καταστάσεις: ο θάνατος έχει κάτι τελεσίδικο, είναι μια κατάσταση μη αναστρέψιμη, ενώ η ζωή εξελίσσεται διαρκώς και αλλάζει από μέρα σε μέρα. Ακόμη και η πιο δύσκολη κατάσταση αφήνει μια χαραμάδα ελπίδας ότι μπορεί να έρθουν καλύτερες μέρες, ενώ η «μεγάλη έξοδος» του θανάτου κλείνει οριστικά την πόρτα στο μέλλον, τουλάχιστον της επίγειας ζωής. Εξάλλου, πολλοί άνθρωποι –από τον βιβλικό Ιωσήφ μέχρι τη Μαρία Κιουρί και τον Νέλσον Μαντέλα– βγήκαν πιο δυνατοί μέσα από σκληρές δοκιμασίες και στη συνέχεια μεγαλούργησαν και άφησαν το στίγμα τους στη γη. Όλοι αυτοί δεν θα είχαν κάνει τη διαφορά, αν χάνονταν πρόωρα.

ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ... (σελ. 49)

α) Προς τα πού πρέπει να φανταστούν οι θεατές την πόλη της Τροίας και προς τα πού το στρατόπεδο των Αχαιών σε σχέση με τη σκηνή, σύμφωνα με τη «σύμβαση των δύο παρόδων»;

Οι θεατές θα πρέπει να φανταστούν την πόλη της Τροίας προς τα δεξιά τους, όπως κάθονται στο «κοίλον» (δηλαδή το μέρος του θεάτρου που προοριζόταν για τους θεατές), και το στρατόπεδο των Αχαιών προς τα αριστερά τους (σε ερημική, παραλιακή περιοχή έξω από την πόλη).

β) Από ποια πάροδο* (= είσοδο στην ορχήστρα) εισέρχεται στη σκηνή ο Ταλθύβιος, ο οποίος μεταφέρει διαταγές των Ελλήνων στρατηγών;

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο Ταλθύβιος θα έμπαινε από την αριστερή πάροδο, δηλαδή από το στρατόπεδο των Αχαιών.

ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΣΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ... (σελ. 50)

Η λέξη ἔρωσ (-τος) έχει δώσει αρκετές σύνθετες στα ΝΕ. Αναζητήστε το ερωτο* [...]. Υπάρχουν κάποιες που δεν σχετίζονται με το αρχαιοελληνικό ρήμα ἐρῶ;

Παραδείγματα με α΄ συνθετικό το ερωτο*: ερωτοδουλειά, ερωτοκουβέντα, ερωτόλογο, ερωτοτράγουδο, ερωτοχτυπημένος, ερωτοτροπώ, κλπ.

Η αναζήτηση δίνει και «παρατακτικά σύνθετα με αναφορά στις έννοιες ρωτώ και ερώτηση», π.χ. ερωταπάντηση, ερωταπόκριση.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ) (σελ. 50)

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα από τον Φιλοκτήτη του Σοφοκλή ο Οδυσσεύς παρουσιάζεται όπως τον περιγράφει η Εκάβη στους στ. 299-304 των *Τρωάδων*. Καταστρώνει δόλια σχέδια, προκειμένου να αποσπάσει από τον Φιλοκτήτη τα όπλα του, και προσπαθεί να διαφθείρει με σοφιστείες τον νεαρό Νεοπόλεμο, για να τα εφαρμόσει. Έτσι, προβάλλει τη χαρά της νίκης και της επιτυχίας πάνω από κάθε ηθικό νόμο και ισχυρίζεται ψευδώς ότι μπορεί κανείς να παρακάμψει για λίγο τις αρχές του, προκειμένου να πετύχει αυτό που θέλει, και κατόπιν να επιστρέψει σε αυτές. **Επιβεβαιώνονται, λοιπόν, οι χαρακτηρισμοί που του αποδίδει η Εκάβη:** πανούργος, χωρίς σεβασμό σε ηθικούς νόμους, άνθρωπος που χρησιμοποιεί την ευγλωττία του, για να διαφθείρει και να επιτύχει αυτό που θέλει.